

**INFORME-MEMÒRIA REFERENT A LES TASQUES DE
DOCUMENTACIÓ I VALORACIÓ DE LES ACTIVITATS
REALITZADES A L'INTERIOR DE LA FINCA DE
L'ANOMENADA CASA ACERBI (AVDA. DEL PELEGRÍ,3,
TOSSA DE MAR, LA SELVA)**

**ANA COSTA SOLÉ
LLUÍS PALAHÍ GRIMAL**

-Motivació:

Al llarg de l'any 2013 s'han realitzat treballs d'adequació a la finca coneguda com ca l'Acerbi situada a l'Avinguda del Pelegrí,3 de Tossa de Mar (la Selva), destinats a adequar l'espai com a aparcament de vehicles. Aquests treballs han implicat un cert moviment de terres, especialment a la banda de llevant de la finca per construir una rampa (ascendent) d'accés al nou aparcament.

Aquesta finca se situa parcialment dins del polígon de protecció arqueològica i patrimonial establert en la Declaració de Bé Cultural d'Interès Nacional de la vil·la dels Ametllers i qualsevol actuació havia de ser aprovada per la corresponent Comissió de Patrimoni, tràmit que en el seu moment no es va realitzar.

Davant d'aquesta situació l'Ajuntament de Tossa de Mar ha encarregat un informe valoratiu per tal de determinar si els treballs d'adequació realitzats ha implicat alguna mena d'afectació a alguna possible resta arqueològica situada en el sector.

-Ubicació i entorn:

La vil·la romana dels Ametllers se situa al centre de l'actual població de Tossa de Mar, a la vessant oriental del turó de can Magí, envoltada actualment per tot un seguit de construccions i edificacions modernes. Les restes arqueològiques de la vil·la es distribueixen a diferents nivells tot aprofitant la topografia natural del terreny. Així, a una terrassa situada a mitja alçada del turó s'hi ubica l'edifici residencial, mentre que a la terrassa inferior trobem les restes de la *pars fructuaria*, la zona industrial de la vil·la. Al seu torn aquesta segona gran terrassa presenta una distribució interna esglaonada. A l'extrem occidental del sector es conserva part del gran mur de contenció que sostenia part de la terrassa superior (on s'ubica la zona residencial), i contra aquest es varen construir tot un seguit de grans premses destinades a la producció de vi. A mesura que s'avança en direcció est s'aprecia una gradació en els nivells de circulació antics. Així, al centre del solar, on se situarien les fosses de maniobra de les premses, el nivell de circulació era aproximadament un metre més baix que al sector de les pròpies premses. Aquest sector es tanca a llevant per un llarg mur de contenció que delimita una nova petita terrassa, en la qual s'hi varen construir tot un seguit d'estances de caire industrial, amb un nivell de circulació encara més baix.

La cota d'aparició de les restes arqueològiques en el sector excavat fins avui dia en l'extrem de llevant de la finca de propietat municipal se situa a la mateixa alçada o lleugerament per sota del nivell de l'actual vorera de l'Avinguda Pelegrí, mentre que a l'extrem occidental aquestes restes afloren gairebé dos metres per damunt d'aquest nivell del carrer actual.

-Precedents. Actuacions arqueològiques:

Descoberta a principis del s.XX la vil·la dels Ametllers ha estat objecte de períodes d'intensa activitat arqueològica acompanyats d'altres d'abandonament total. Després de les primeres excavacions, centrades a la terrassa on s'ubica l'edifici residencial i aturades per la Guerra Civil, no va ser fins als anys setanta del s.XX, que es va tornar a excavar a la vil·la, amb la realització de tot un seguit de sondeigs a la terrassa superior del turó i l'excavació de bona part de la terrassa inferior.

L'any 2000, la Universitat de Girona i l'Ajuntament de Tossa de Mar varen iniciar un projecte d'excavacions sistemàtiques (sota la direcció de Lluís Palahí i Josep Maria Nolla) que varen culminar el 2004 i que es troben a la base de la declaració de BCIN del jaciment. En aquests treballs es varen excavar de forma pràcticament completa les restes existents dins la finca de propietat pública, i es va posar de relleu que la vil·la s'estenia més enllà dels límits actualment visibles, en les dues terrasses, és a dir, tant a la zona residencial com a la *pars fructuaria*.

L'any 2000, i prèviament a l'inici del programa d'excavacions es va realitzar una campanya de prospecció per intentar delimitar els límits de la vil·la, excavant a diferents finques de l'entorn. Aquests treballs, dirigits per Maria Francesca Jiménez varen implicar la realització de tot un seguit de sondeigs a l'interior de la finca Acerbi. En aquells moments els treballs es varen concentrar al quadrant nord oest de la finca, i es varen posar al descobert restes del mur de contenció de la terrassa superior i alguns altres murs, descontextualitzats. Posteriorment al final dels treballs i a instàncies del llavors propietari, la zona es va deixar exactament com es va trobar, cobrint les restes descobertes i recuperant el pendent del marge que tanca actualment la finca per ponent.

L'any 2009, l'empresa Arqueociència (sota la direcció de Lourdes Moret), a instàncies de la Generalitat de Catalunya va realitzar tot un seguit de nous sondeigs a la finca per poder delimitar amb major precisió el polígon de protecció. Aquella prospecció es va concentrar a la banda de migdia de la finca. Es varen realitzar 21 rases que no varen posar al descobert cap estructura, però sí un potent estrat de materials arqueològics d'època romana. Aquest nivell presentava un acusat desnivell d'oest a est tot resseguint la topografia existent a la zona en època antiga. Així, mentre a les rases situades a ponent els materials apareixien a poc més de mig metre de profunditat, a la banda contrària (est) ho feien per sota dels dos metres. Cal assenyalar que en la majoria de les rases realitzades no es va aprofundir per sota del nivell d'època romana i no es va poder determinar amb total certesa la inexistència d'estructures.

-Treballs realitzats a la finca el 2013:

Els treballs per adequar la finca pel seu ús com a aparcament han consistit essencialment en l'eliminació de bona part de l'arbrat i la vegetació que ocupaven el jardí, el terraplenament de la zona i la creació d'una rampa (de poc més de dos metres d'amplada) a la banda de llevat per facilitar l'accés. A l'hora de realitzar una valoració d'aquestes actuacions i l'afectació o no de les restes arqueològiques cal ressenyar algunes dades que tenen a veure amb la topografia i les pròpies actuacions.

-Les finques situades immediatament al nord i sud de la finca de propietat pública a l'Avinguda Pelegrí presenten el nivell de circulació dels seus patis molt més elevada que la del propi carrer. Aquesta diferència de cota és ben visible als límits nord i sud de la finca arqueològica.

-Els treballs realitzats no han afectat els darrers metres de la finca per la seva banda occidental. En aquesta zona el terreny s'eleva de forma important, no

tant per la presència del pendent natural del turó, sinó perquè tot aquest sector ha estat emprat durant dècades com a abocador (en part segurament de les pròpies terres extretes durant les excavacions de principis del s.XX). Això provoca que actualment l'inici de l'ascens del terreny se situï uns metres per davant de com ho feia en època antiga. De fet ja hem referit com durant les excavacions de l'any 2000 es va retirar part d'aquest material per poder realitzar un sondeig i comprovar la prolongació del mur de contenció de la vil·la i com al final dels treballs la terra es va haver de recol·locar al mateix lloc.

-Els treballs realitzats a bona part de la finca han implicat una neteja del sector però un rebaix del terreny pràcticament nul. Aquest fet es pot comprovar en diversos punts. Així el nivell en que es troba actualment el pati coincideix amb la cota dels llindars de les portes de la casa i, a la banda nord de l'edifici es pot comprovar com encara es conserva part d'un enllosat de pedra que decorava el jardí i que se situa a la mateixa cota que el nivell actual de l'aparcament.

-El sector on s'ha realitzat una remoció del terreny més important és a l'angle nord est de la finca, on s'ha construït una rampa d'accés a l'aparcament. En aquest sector, i pel que fa a la finca arqueològica, situada immediatament al nord de la rampa, les restes arqueològiques no es conserven per damunt de la cota de circulació de la vorera, ja que corresponen a una terrassa situada a una cota inferior a la de la resta del sector.

-Ni en la superfície del pati ni a la zona de la rampa, especialment als seus perfils, no s'aprecia cap resta estructural ni cap material arqueològic.

-Valoració:

-Els treballs realitzats a la finca han consistit essencialment en una neteja i adequació de l'espai, sense, en general, modificar el nivell de circulació de la zona, amb un rebaix pràcticament nul del terreny, si exceptuem la zona de la rampa

-El fet que els treballs no hagin afectat al sector occidental de la finca ha preservat les restes arqueològiques descobertes l'any 2000 en aquell sector.

-La ubicació de la rampa, en un punt on les restes arqueològiques en general no afloren fins una cota molt inferior a la de la resta del sector ha evitat l'afectació de cap estructura.

-En definitiva els treballs realitzats no semblen haver afectat cap resta arqueològica del BCIN de la vil·la dels Ametllers. Tot i això creiem convenient ressenyar algunes qüestions de cara a properes intervencions a la zona.

-Si els treballs s'haguessin estès en direcció oest l'afectació de restes arqueològiques hauria pogut ser important, ja que en aquella banda les restes afloren a molt escassa profunditat.

-El fet que la tendència general del jaciment (aquest o qualsevol altra) sigui la de presentar les restes conservades fins una certa cota no implica que

aquest fet sigui aplicable de forma general i com a norma. És a dir, el fet que les restes de la banda de llevant de la finca pública solament es conservin fins una certa alçada no implica que en tota l'extensió de la vil·la hagi de ser així. Els edificis eren força més alts de la part que conservem i no es pot descartar mai que en algun punt el seu nivell de conservació sigui millor o es puguin localitzar altres restes amb un nivell de conservació diferent.

Girona, 17 d'octubre de 2013

Ana Costa Solé

Lluís Palahí Grimal

Imatge de la finca Acerbi i la seva relació amb les restes de la vil·la dels Ametllers.

Vista de la finca pública amb les restes de la pars fructuaria de la vil·la dels Ametllers.

S'aprecia el fort desnivell i la disposició en terrasses de les estructures. Al fons la finca Acerbi

Vista de la finca pública des del sud. S'aprecia com la finca situada al nord presenta el nivell de circulació a una cota més elevada, com passa també amb la finca Acerbi, situada al sud.

Detall de la zona de la rampa de la finca Acerbi (esquerra) i la finca pública (dreta). S'observa la diferència en les cotes dels nivells de circulació en el sector est de les finques.

Zona sud del pati de la finca Acerbi. S'aprecia com s'ha conservat el nivell de circulació ja existent en el moment de construcció de la casa.

Zona nord del pati de la finca Acerbi. El llindar de la porta i l'enllosat de pedra permeten apreciar com s'ha conservat el nivell de circulació existent en el moment de construcció de la casa.

Zona occidental de la finca Acerbi on s'aprecia el desnivell del terreny que no s'ha vist afectat pels treballs d'adequació

Imatge del sector nord oest de la finca Acerbi. Zona on es varen realitzar els sondeigs de l'any 2000, i es varen tornar a cobrir.

Detall de la zona de migdia de la rampa. La inspecció va permetre constatar que ni als perfils ni a la superfície de la rampa s'aprecia cap nivell de valor arqueològic.

Planta de la vil·la dels Ametllers amb la ubicació de la finca. Les estructures de l'angle nord oest de la finca corresponen als sondeigs de l'any 2000